

KOMPETENCIJE

**primalja-asistentica,
prvostupnica primaljstva i
magistra primaljstva**

AUTORICE:

Radna skupina za Dostojanstvo i razvoj struke Hrvatske komore primalja

Biserka Matok – Glavaš, bacc. obs., mag. med. techn.

Sonja Kočiš Čovran, bacc. obs., mag. med. techn.

i

predsjednica Hrvatske komore primalja

Barbara Finderle, bacc. obs.

U suradnji s Fakultetom zdravstvenih studija u Rijeci i Školom za primalje u Zagrebu.

IZDAVAČ:

Hrvatska komora primalja

KOMPETENCIJE

primalja-asistentica, prvostupnica primaljstva i magistra primaljstva

UVOD

Radna skupina za Dostojanstvo i razvoj struke Hrvatske komore primalja odlučila je izraditi priručnik o kompetencijama primalja-asistentica, prvostupnica primaljstva i magistra primaljstva kako bi primalje jasno znale što se od njih očekuje u primaljskoj struci, s jedne strane, a s druge strane, cilj je bio upoznati širu javnost s onime što uključuje primaljska skrb.

Isto tako, kompetencije magistra primaljstva do sada nisu bile definirane u Zakonu o primaljstvu (ZOP), te je Radna skupina sukladno izlaznim kompetencijama magistra primaljstva Fakulteta zdravstvenih studija u Rijeci definirala njihove kompetencije.

Ono što se očekuje od primalja koje posjeduju Odobrenje za samostalan rad Hrvatske komore primalja je razumijevanje i promicanje prirodnog porođaja i prepoznavanje komplikacija koje mogu nastati tijekom porođaja kod majke i kod novorođenčeta. U tim slučajevima, zatražit će pomoć i provesti odgovarajuće hitne mjere često u suradnji s ostalim zdravstvenim radnicima kako bi se komplikacije uklonile. Primalja mora promovirati zdravlje i dobrobit te pružati nepristrane informacije ženi i njezinoj obitelji.

Primalje rade više od fiziološkog porođaja, rade na odjelima rađaonice, rodilišta, odjelu za babinjače, patologiji trudnoće/fetomateralnij medicini, ginekološkoj operacijskoj sali, ginekološkom odjelu, trudničkoj poliklinici,

ginekološkoj poliklinici, domu zdravlja – zdravstvenoj zaštiti žena i trudnica, neonatološkoj ambulanti, patronažnoj službi za žene i novorođenčad, neonatološkoj intenzivnoj skrbi i dječjoj sobi, postoperacijskoj intenzivnoj skrbi, planiranju obitelji i privatnoj praksi.

Brinu se za zaštitu svih dobrih skupina žena, skrbe o spolnom i reproduktivnom zdravlju, planiranju obitelji, promociji i zaštiti dojenja na svim razinama zdravstvene zaštite.

Izlazne kompetencije asistentica i prvostupnica su navedene u dokumentu, dok primalje iz zatečenog stanja (prije donošenja ZOP-a) imaju iste izlazne kompetencije prema izlaznim kompetencijama svog školovanja. Primalje iz zatečenog stanja rade poslove koje su i do sada radile, na kojima su dobile izuzetna znanja i vještine kroz godine profesionalnog staža.

Primalje se tijekom cijelog svog radnog vijeka moraju pridržavati propisanih kompetencija, a također se moraju stalno stručno usavršavati, kontinuirano pratiti razvoj primaljske struke, kao i stjecati nova znanja i vještine vezane uz primaljsku skrb, ali i uz srodne struke. U pružanju primaljske skrbi dužne su se pridržavati pravila struke, Zakona o primaljstvu i Etičkog kodeksa primalja.

Izrazi koji se u ovom priručniku odnose na primalje na odgovarajući način primjenjuju se i na osobe sa zanimanjem: primalja-asistentica, medicinska sestra-primalja, medicinska sestra primaljskog smjera, prvostupnica primaljstva, viša medicinska sestra ginekološko-opstetričkog smjera te magistra primaljstva.

Izrazi koji imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.

O KOMPETENCIJAMA

Kompetencije su kombinacija vještina, znanja, stavova, vrijednosti, sposobnosti i prosudbe, koje omogućavaju pravilno pružanje primaljske skrbi.

Rezultat su razine obrazovanja u primaljstvu, a cilj im je pružiti sigurnu, učinkovitu i na etičkim načelima zasnovanu primaljsku skrb temeljenu na dokazima.

Kompetencije primalja mogle bi se podijeliti u četiri dijela:

1. djelotvorna primaljska praksa;
2. profesionalna i etička praksa;
3. osobni razvoj primalje;
4. postizanje kvalitetne skrbi kroz procjenu i istraživanje.

Pacijentice/klijentice i ostala javnost mogu biti sigurni da će primalja:

- preuzeti punu odgovornost za svoj rad kao primalja;
- u praksi primjenjivati znanja utemeljena na dokazima u nadzoru trudnoće, porođaja i brige za novorođenče;
- savjetovati i educirati obitelji vezano za trudnoću, porođaj i dojenje, skrbi za novorođenčad, planiranje obitelji i druge tegobe te stanja u generativnoj dobi žena;
- primjenjivati psihološke, socijalne i emocionalne faktore koji mogu pozitivno utjecati na prirodnu fiziologiju porođaja;
- koristiti odgovarajuće međuljudske vještine kao potporu ženama i njihovim obiteljima;
- koristiti znanje i vještine u rješavanju ginekoloških i neonatalnih hitnoća, planiranja obitelji, skrbi o spolnom i reproduktivnom zdravlju, promociji i zaštiti dojenja uz primjenu odgovarajućih znanja;
- biti samostalne u provođenju skrbi za trudnice, roditelje, babinjače i žene svih dobnih skupina i novorođenčad;
- nadzirati porođaj i biti potpora ženi tijekom trudnoće, porođaja i babinja;
- prepoznati na vrijeme ako zdravlje žene ili novorođenčeta u bilo kojem trenutku budu ugroženi te ih uputiti drugim zdravstvenim djelatnicima.

Kompetencije, s jedne strane, služe javnosti i poslodavcu tako da informiraju javnost i poslodavca o tome što se od primalja može i smije očekivati, a s druge strane primaljama, međusobno, kao smjernica za obavljanje onih aktivnosti koje su predviđene razinom obrazovanja.

Kompetentna primalja:

- pruža primaljsku skrb usmjerenu prema pacijentici/klijentici te je partner u procesu odlučivanja i provođenju skrbi;
- djeluje kako bi se ostvario planirani ishod kod pacijentice/klijentice i spriječio nastanak mogućeg štetnog događaja;
- stalno se usavršava u teoriji i praksi te stvara uvjete za profesionalnu prosudbu;

- provodi primaljsku skrb temeljenu na dokazima prema stručnim i profesionalnim zahtjevima bez obzira na utjecaj okoline.

Kompetencije **primalje-asistentice** propisane su Zakonom o primaljstvu, člankom 15. a i obuhvaćaju sljedeće djelatnosti:

- djelovati unutar zdravstvenog tima uz nadzor primalje i/ili liječnika, primjenjivati sva usvojena znanja iz područja primaljske skrbi sukladno načelima profesionalne etike i zakonodavstvu;
- sudjelovati u edukaciji u cilju očuvanja zdravlja i prevencije spolno prenosivih bolesti, ranog otkrivanja ginekoloških bolesti i planiranja obitelji te sudjelovati u provođenju edukacije u pripremi za porod i roditeljstvo;
- pripremiti trudnicu za pregled i dopunske pretrage u trudnoći;
- pripremiti prostor, instrumente i materijal za fiziološki porod;
- provesti postupke predoperativne pripreme i poslijeoperativne njege kod operativnog dovršavanja poroda;
- pripremiti pacijenticu za ginekološki pregled, pomoćne i specijalne pretrage u ginekologiji;
- provesti osobnu higijenu trudnice, roditelje i babinjače, obaviti previjanje i kupanje novorođenčeta;
- sudjelovati u edukaciji roditelja o njezi zdravog novorođenčeta i dojenja;
- provesti nadzor nad prehranom trudnice, roditelje i babinjače;
- pratiti opće stanje tijekom bolničkog smještaja/liječenja trudnice, roditelje, babinjače i zdravog novorođenčeta; prepoznavati patološke promjene vitalnih funkcija te čim dođe do promjena odmah izvijestiti primalju i/ili liječnika;
- pripremiti instrumente i materijal za sterilizaciju, pripremiti instrumente i materijal za pregled trudnice te za porod;
- provoditi postupke asepse, kao i postupke prevencije bolničkih infekcija;
- provesti peroralnu i parenteralnu primjenu lijekova (osim intravenske) ordiniranu od liječnika.

Kompetencije **primalje** propisane su Zakonom o primaljstvu, člankom 15. b i obuhvaćaju sljedeće djelatnosti:

- djelovati unutar zdravstvenog tima u slučajevima kada je potreban multidisciplinarni pristup;
- primjenjivati sva usvojena znanja iz područja primaljske skrbi, sukladno načelima profesionalne etike i zakonodavstvu, kao i znanja iz porodništva i ginekologije;
- voditi medicinsku dokumentaciju o primaljskoj skrbi; planirati, organizirati i provoditi primaljsku skrb; vrednovati plan primaljske skrbi, analizirati uvjete za njegovo izvođenje i provoditi kliničku realizaciju planirane primaljske skrbi;
- provoditi edukaciju u pripremi za roditeljstvo i porod te davati savjete o dojenju;

- utvrđivati trudnoću, voditi fiziološku trudnoću i porod na svim razinama zdravstvene zaštite;
- utvrditi eventualne patološke promjene u trudnoći i porodu o kojima treba obavijestiti liječnika; u hitnim slučajevima voditi porod na zadak te učiniti manualnu eksploraciju i evakuaciju materišta;
- po potrebi urezivati epiziotomije te šivati epiziotomije i rupture međice 1. i 2. stupnja;
- kao dio zdravstvenog tima sudjelovati u praćenju patoloških trudnoća i poroda te sudjelovati kod operativnog dovršenja poroda;
- provoditi postupke predoperativne pripreme i poslijeoperativne njege nakon operativnog dovršenja poroda te provoditi intravensku terapiju;
- provoditi nadzor nad zdravim novorođenčetom te o eventualnim patološkim stanjima obavijestiti liječnika;
- pratiti stanje majke nakon poroda te razlikovati fiziološki od patološkog tijeka babinja;
- pripremiti i savjetovati ženu za ginekološki pregled te provesti edukaciju u cilju očuvanja zdravlja, prevencije spolno prenosivih bolesti, planiranja obitelji, seksualnog i reproduktivnog zdravlja;
- provesti peroralnu i parenteralnu primjenu lijekova ordiniranu od liječnika.

Zakonom o primaljstvu nisu definirane kompetencije magistra primaljstva, stoga Radna skupina Hrvatske komore primalja u ovom dokumentu predlaže i kompetencije magistra primaljstva.

Na ovom dokumentu radila je Radna skupina za dostojanstvo i razvoj struke Hrvatske komore primalja u sastavu: Biserka Matok – Glavaš, bacc. obs., mag. med. techn. i Sonja Kočiš Čovran, bacc. obs., mag. med. techn., te predsjednica Hrvatske komore primalja, Barbara Finderle, bacc. obs.

Želimo se zahvaliti suradnicima s Fakulteta zdravstvenih studija, Sveučilišta u Rijeci na pomoći prilikom izrade kompetencija prvostupnica primaljstva i magistra primaljstva te suradnicima Škole za primalje na pomoći prilikom izrade kompetencija primalja-asistentica.

KOMPETENCIJE PRIMALJE-ASISTENTICE

1. Primalja-asistentica djeluje unutar zdravstvenog tima uz nadzor primalje i/ili liječnika, primjenjuje sva usvojena znanja iz područja primaljske skrbi sukladno načelima profesionalne etike i zakonodavstvu:

- provodi primaljske intervencije zadane od prvostupnice primaljstva te ih bilježi u primaljsku dokumentaciju;
- poznaje indikatore kvalitete za procjenu stanja u skrbi s korisnicima, poznaje nacionalne smjernice ključne za provođenje primaljske skrbi;
- planira i organizira vlastiti rad;
- provodi zadane intervencije prema prihvaćenim standardnim operativnim procedurama u okviru svojih kompetencija;
- provodi standardne postupke koji se obavljaju u ustanovi;
- prikuplja podatke za izradu plana primaljske skrbi;
- poznaje Zakon o primaljstvu;
- poznaje Etički kodeks primalja;
- poznaje Zakon o zdravstvenoj zaštiti.

2. Sudjeluje u edukaciji u cilju očuvanja zdravlja i prevencije spolno prenosivih bolesti, ranog otkrivanja ginekoloških bolesti i planiranja obitelji te sudjeluje u provođenju edukacije u pripremi za porođaj i roditeljstvo:

- sudjeluje u perinatalnoj i antenatalnoj skrbi;
- upoznata je s postupcima koji su vezani za metodu potpomognute oplodnje;
- sudjeluje u postupcima asistirane reprodukcije;
- izračunava termin porođaja po Naegelovom pravilu;
- provodi savjetovanje i edukaciju trudnice, roditelje i babinjače;
- sudjeluje u tečaju za trudnice i njihovu pratnju u timu s prvostupnicom primaljstva;
- educira trudnicu i babinjaču za početak dojenja;
- educira trudnicu i babinjaču o prehrani i higijeni tijekom trudnoće i babinja;
- educira babinjaču o pravilnoj higijeni i toaleti rane od epiziotomije i rupture međice te carskog reza;
- educira trudnicu, roditelju i babinjaču o deset koraka do uspješnog dojenja inicijative „Rodilište prijatelj djece“;
- provodi edukaciju u vezi njege novorođenčeta;
- educira majke koje ne doje o načinu ishrane nadomjesnim mlijekom.

3. Priprema trudnicu za pregled i dopunske pretrage u trudnoći:

- priprema trudnicu, roditelju i babinjaču za pojedine dopunske pretrage u trudnoći, porođaju i babinju te razlikuje fiziološki od patološkog nalaza;
- mjeri vanjske mjere zdjelice te uočava nepravilnosti, a o nepravilnostima obavještava prvostupnicu primaljstva;
- utvrđuje namještaj, položaj, stav i držanje ploda prema Leopold-Pavlikovim hvatovima;
- uočava fiziološke promjene na genitalnim i ekstra genitalnim organima u trudnoći te ih razlikuje od patoloških, a o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- izvodi vanjski pregled trudnice – fizikalni pregled (inspekcija, palpacija, auskultacija, menzuracija) i uočava nepravilnosti te o uočenom obavještava prvostupnicu primaljstva;
- mjeri i evidentira tjelesnu težinu i visinu i albumen;
- mjeri i evidentira vitalne funkcije;
- provodi kardiotokografiju te uočava nepravilnosti na CTG zapisu, o čemu obavještava prvostupnicu primaljstva.

4. Priprema prostor, instrumente i materijal za fiziološki porođaj

- provodi mehaničko čišćenje instrumenata;
- priprema instrumente i materijal za sterilizaciju;
- slaže setove za sterilizaciju;
- provjerava stanje i sterilnost instrumenata za sterilizaciju;
- vodi evidenciju sterilizacije:
 - dokumentira sve sterilizacijske postupke;
 - dezinficira površine u radnom okruženju;
 - dezinficira medicinsku aparaturu.

5. Provodi postupke predoperativne pripreme i poslije operativne njege kod operativnog dovršavanja porođaja:

- izvodi venepunkciju, prikuplja uzorke periferne krvi i urina za laboratorijsku obradu trudnice,
- roditelje i babinjače te novorođenčeta;
- priprema pribor za kateterizaciju urina;
- sudjeluje i asistira kod postavljanja trajnog urinarnog katetera;
- brije operativno polje;
- priprema pacijenticu i pribor za izvođenje klizme;
- izvodi klizmu (mehaničko čišćenje crijeva).

6. Priprema pacijenticu za ginekološki pregled, pomoćne i specijalne pretrage u ginekologiji:

- priprema instrumente i materijal za ginekološki pregled, pomoćne i specijalne pretrage u ginekologiji;

- asistira liječniku prilikom operativnih zahvata;
- izvodi venepunkciju, prikuplja uzorke periferne krvi i urina za laboratorijsku obradu ginekološke bolesnice;
- sudjeluje kod ginekološkog pregleda, asistira liječniku/prvostupnici primaljstva kod ginekološkog pregleda, pomoćnih i specijalnih pretraga u ginekologiji te kod zahvata u ginekološkoj ambulanti;
- prati vitalne funkcije, dokumentira vrijednosti;
- provodi pripremu i primjenu lijekova (osim intravenozno);
- postavlja venski put;
- prepoznaje fizičke i psihičke promjene kod ginekološke bolesnice;
- priprema bolesnicu za operativni zahvat te ostale metode liječenja;
- prima ginekološku bolesnicu na odjel;
- provodi perioperativnu primaljsku skrb;
- priprema ginekološku bolesnicu za kemoterapiju i zračenja;
- provodi postupke ublažavanja popratnih pojava kemoterapije i zračenja;
- asistira liječniku/prvostupnici primaljstva prilikom reanimacije ginekološke bolesnice te priprema potrebni pribor i lijekove.

7. Pomaže pri provedbi osobne higijene trudnice, roditelje i babinjače, provodi previjanje i kupanje novorođenčeta:

- provodi postupke s ciljem zadovoljavanja osnovnih ljudskih potreba i očuvanja te unapređenja zdravlja;
- provodi toaletu rane od epiziotomije, rupture međice i carskog reza te savjetuje babinjaču o osobnoj higijeni, higijeni dojki i međice;
- provodi kupanje i previjanje novorođenčeta;
- provodi njegu pupčanog bataljka.

8. Sudjeluje u edukaciji roditelja o njezi zdravog novorođenčeta i dojenju:

- educira trudnicu, roditelju i babinjaču o pravilnom hvatu djeteta na dojci;
- provodi edukaciju babinjače kod masiranja dojki, izdavanja, pravilnoj tehnici dojenja i položajima tijekom dojenja;
- educira obitelj o dobrobiti dojenja za majku i novorođenče;
- potiče obitelj da sudjeluju u potpori dojenja;
- pomaže pri dojenju.

9. Provodi nadzor nad prehranom trudnice, roditelje i babinjače:

- uvažava vjerska i etička načela trudnica, roditelja i babinjača, poštuje kulturološke različitosti te vodi brigu o individualnim prehrambenim potrebama;
- uočava i izvještava o osobitostima vezanim za prehrambene navike.

10. Prati opće stanje tijekom bolničkog smještaja/liječenja trudnice, roditelje, babinjače i zdravog novorođenčeta; prepoznaje patološke promjene vitalnih funkcija te o tome odmah izvještava primalju i/ili liječnika:

- prima i smješta trudnicu i roditelju na odjel;
- nadzire stanje trudnice, roditelje i ploda, utvrđuje fiziološke promjene te ih razlikuje od patoloških; o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- provodi kardiografiju te uočava nepravilnosti; o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- provjerava vitalne funkcije trudnice, roditelje i babinjače te razlikuje fiziološke od patoloških vrijednosti, procjenjuje stanje trudnice, roditelje i babinjače, o čemu obavještava prvostupnicu primaljstva;
- izvodi venepunkciju, prikuplja uzorke periferne krvi i urina za laboratorijsku obradu trudnice, roditelje i babinjače te novorođenčeta;
- provodi kontrolu mokrenja i stolice, izvodi kateterizaciju mokraćnog mjehura, izvodi klizmu;
- priprema trudnicu i pribor za indukciju porođaja;
- provodi nefarmakološke postupke ublažavanja porođajne boli;
- prepoznaje patološka stanja u ranoj trudnoći (pobačaj, ektopična trudnoća i dr.) te o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- prepoznaje hipertenziju, preeklampsiju i eklampsiju, Hellp sindrom, procjenjuje važnost preventivnih mjera i postupaka liječenja;
- priprema trudnicu i roditelju za operativni zahvat i operativno dovršenje porođaja;
- provodi postoperativnu skrb;
- asistira liječniku pri izvođenju fetalne pH-metrije, priprema roditelju i potrebne instrumente;
- asistira prvostupnici primaljstva/liječniku prilikom izvođenja amniotomije;
- prepoznaje nepravilne trudove i produljeni porođaj te o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- asistira prvostupnici primaljstva/liječniku kod šivanja epiziotomije i rupture međice;
- prepoznaje asfiksiju fetusa te o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- asistira liječniku/prvostupnici primaljstva prilikom reanimacije trudnice, roditelje, babinjače i novorođenčeta, priprema potrebni pribor i lijekove;
- asistira liječniku/prvostupnici primaljstva kod porođaja u stavu zatkom;
- asistira liječniku/prvostupnici primaljstva kod porođaja blizanaca;
- prepoznaje hitna stanja u trudnoći te o njima obavještava prvostupnicu primaljstva;
- procjenjuje tijek porođajnih doba te razlikuje fiziologiju od patologije; o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- asistira prvostupnici primaljstva u II. porođajnom dobu (stav glavom);
- priprema roditelju i pribor za porođaj;
- pomaže prvostupnici primaljstva prilikom „alternativnih načina porođaja“, primjerice, porođaj u vodi ili na stolčiću;

- izvodi presijecanje pupkovine, uzima uzorke umbilikalne krvi, izvodi identifikaciju roditelja i novorođenčeta, obavlja postupke vađenja krvi iz pupkovine kod Rh negativne babinjače;
- procjenjuje stanje novorođenčeta po Apgar testu i uočava nepravilnosti; o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- provodi rani kontakt „koža na kožu” – Zlatni sat;
- provodi primarnu opskrbu novorođenčeta, prima novorođenče na odjel;
- provodi medikamentoznu profilaksu ordiniranu od strane liječnika, osim intravenozne primjene lijeka;
- provodi nadzor novorođenčeta u neposrednom postnatalnom razdoblju;
- uočava porođajne traume kod novorođenčeta te o njima obavještava prvostupnicu primaljstva/liječnika;
- uočava simptome koji mogu ukazivati na kromosomopatiju i malformacije novorođenčeta te o tome obavještava prvostupnicu primaljstva/liječnika;
- uočava znakove apneje, aspiracije, konatalne pneumonije, prolazne tahipneje novorođenčeta te o njima obavještava prvostupnicu primaljstva/liječnika;
- provodi enetrалnu prehranu novorođenčeta;
- smješta novorođenče u inkubator te provodi primaljsku skrb ugroženog novorođenčeta uz nadzor prvostupnice primaljstva/liječnika;
- provodi terapiju kisikom;
- prepoznaje fiziološku žuticu i razlikuje je od patološke;
- prati i evidentira vitalne funkcije novorođenčeta;
- provodi monitoring novorođenčeta;
- priprema novorođenče za pregled i dijagnostičke postupke;
- provodi deset koraka do uspješnog dojenja inicijative „Rodilište prijatelj djece”;
- provodi peroralnu, intramuskularnu, subkutanu, lokalnu, rektalnu i vaginalnu primjenu lijekova ordiniranu od strane liječnika;
- postavlja venski put;
- asistira prvostupnici primaljstva u III. porođajnom dobu;
- prepoznaje nepravilnosti III. porođajnog doba te o njima obavještava prvostupnicu primaljstva;
- priprema pribor za uzimanje matičnih stanica;
- prepoznaje znakove odljuštenja posteljice, priprema posteljicu za pregled;
- prati stanje roditelja i procjenjuje tijek IV. porođajno doba, prepoznaje nepravilnosti; o njima obavještava prvostupnicu primaljstva;
- prepoznaje nepravilnosti IV. porođajnog doba;
- asistira liječniku/prvostupnici primaljstva kod eksploracije i evakuacije materišta;
- prima i smješta babinjaču na odjel;
- prepoznaje hitna stanja u puerperiju te o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;
- prepoznaje nepravilnosti u puerperiju te o tome obavještava prvostupnicu primaljstva;

- provodi pomoć kod masiranja dojki i izdavanja, pravilnoj tehnici dojenja i položajima tijekom dojenja;
- provjerava vitalne funkcije babinjače, utvrđuje nepravilnosti te o njima obavještava prvostupnicu primaljstva;
- prepoznaje postpartalne psihičke poremećaje;
- provodi postoperativnu skrb nakon operativnog dovršenja porođaja;
- procjenjuje stanje babinjače i nadzire je nakon primjene epiduralne analgezije ili spinalne i opće anestezije.

11. Priprema instrumente i materijal za sterilizaciju, priprema instrumente i materijal za pregled trudnice te za porođaj:

- osigurava optimalne mikroklimatske uvjete za rad;
- pravilno održava potrebnu opremu za provođenje primaljske skrbi.

12. Provodi postupke asepse, kao i postupke prevencije bolničkih infekcija:

- uvažava i provodi sve postupke u skladu s protokolima povjerenstva za sprečavanje i suzbijanje bolničkih infekcija;
- pravilno odlaže i razvrstava otpad te oštre predmete;
- koristi radno zaštitnu opremu prema protokolu;
- održava i dezinficira medicinsku aparaturu;
- postupa s bolničkim rubljem u skladu s protokolima;
- provodi postupke dezinfekcije kože prije neinvazivnih i invazivnih postupaka;
- provodi kupanje pacijenata antiseptičkim sredstvom prije izvođenja operativnog zahvata;
- sudjeluje u provedbi mjera kod pojave bolničkih infekcija i u slučaju epidemije;
- sudjeluje u uzimanju uzoraka za mikrobiološka testiranja;
- uvažava i provodi postupke vezane uz neželjeni događaj.

13. Provodi peroralnu i parenteralnu primjenu lijekova (osim intravenske) ordiniranu od liječnika:

- poznaje pravilo 5P (pravi pacijent, pravi lijek, prava doza, pravi način i pravo vrijeme) i pravilno ga primjenjuje;
- posjeduje vještine potrebne za pripremu i primjenu lijeka;
- prepoznaje djelovanje lijeka i negativne učinke propisanih lijekova;
- sudjeluje u timu na uklanjanju nuspojava lijeka;
- posjeduje znanje o pozitivnim zakonskim odredbama o primjeni i korištenju lijeka.

Primalja-asistentica nije samostalna u obavljanju postupaka primaljske njege, radi po zadanim intervencijama prvostupnice primaljstva. Za svoj rad odgovara prvostupnici primaljstva.

KOMPETENCIJE PRVOSTUPNICE PRIMALJSTVA

Sve kompetencije primalje-asistentice odnose se na prvostupnicu primaljstva. One su samostalne u obavljanju svih postupaka primaljske skrbi, ako se radi o fiziološkim stanjima, odnosno kao dio zdravstvenog tima u patološkim stanjima.

Osim navedenih kompetencija prvostupnica primaljstva ima i dodatne kompetencije:

- 1. Djeluje unutar zdravstvenog tima u slučajevima kada je potreban multidisciplinarni pristup; primjenjuju sva usvojena znanja iz područja primaljske skrbi, sukladno načelima profesionalne etike i zakonodavstvu, kao i znanja iz porodništva i ginekologije:**
 - vodi primaljsku dokumentaciju primaljske skrbi;
 - djeluje po načelima profesionalne etike i zakonodavstva;
 - primjenjuje znanja iz porodništva i ginekologije.
- 2. Vodi medicinsku dokumentaciju o primaljskoj skrbi; planira, organizira i provodi primaljsku skrb; vrednuje plan primaljske skrbi, analizira uvjete za njegovo izvođenje i provodi kliničku realizaciju planirane primaljske skrbi:**
 - planira, organizira i provodi primaljsku skrb;
 - evaluira plan primaljske skrbi;
 - radi analizu uvjeta za izvođenje primaljske skrbi i provodi kliničku realizaciju planiranog;
 - sudjeluje u edukaciji učenika i studenata.
- 3. Provodi edukaciju u pripremi za roditeljstvo i porođaj te daje savjete o dojenju:**
 - provodi patronažnu primaljsku skrb žena koje planiraju trudnoću;
 - provodi patronažnu primaljsku skrb trudnica;
 - provodi patronažnu primaljsku skrb roditelja;
 - provodi patronažnu primaljsku skrb babinjača;
 - provodi patronažnu primaljsku skrb novorođenčadi;
 - provodi patronažnu primaljsku skrb ginekoloških bolesnica i drugih žena svih dobni skupina;
 - provodi tečajeve za trudnice i njihove partnere te tečajeve pripreme za dojenje.
- 4. Utvrđuje trudnoću, vodi fiziološku trudnoću i porođaj na svim razinama zdravstvene zaštite, utvrđuje eventualne patološke promjene u trudnoći i porođaju o kojima treba obavijestiti liječnika; u hitnim slučajevima vodi porođaj na zadak te izvodi manualnu eksploraciju i evakuaciju materišta:**
 - utvrđuje trudnoću;
 - izvodi osnovnu ultrazvučnu dijagnostiku;

- sudjeluje kod izvođenja dijagnostičkih i terapijskih metoda koje se izvode pod kontrolom ultrazvuka;
 - nadzire fiziološku trudnoću na svim razinama zdravstvene zaštite;
 - procjenjuje stanje trudnice i ploda, prepoznaje nepravilnosti u trudnoći i sudjeluje u praćenju patoloških trudnoća;
 - priprema trudnicu i instrumente za sve potrebne intervencije kod patoloških trudnoća i porođaja;
 - razlikuje fiziološki od patološkog tijeka trudnoće i porođaja;
 - savjetuje trudnicu i partnera o potrebnim pretragama u otkrivanju rizične trudnoće;
 - procjenjuje tijek napredovanja porođaja i njegov utjecaj na roditelje i plod;
 - prati stanje ploda primjenjujući odgovarajuće kliničke metode i tehnička sredstva;
 - samostalno nadzire fiziološki porođaj;
 - u hitnom slučaju vodi porođaj na zadak.
- 5. Po potrebi urezuje epiziotomije te šiva epiziotomije i rupture međice I. i II. stupnja:**
- urezuje epiziotomiju;
 - šiva epiziotomiju;
 - šiva rupturu međice I. i II. stupnja.
- 6. Kao dio zdravstvenog tima sudjeluje u praćenju patoloških trudnoća i porođaja te sudjeluje kod operativnog dovršenja porođaja:**
- sudjeluje kod patološkog porođaja i operativnog dovršenja porođaja;
 - prepoznaje nepravilnosti u porođaju, poduzima hitne mjere u odsutnosti liječnika, posebno manualnu eksploraciju i evakuaciju materišta.
- 7. Provodi postupke predoperativne pripreme i poslijeoperativne njege nakon operativnog dovršenja porođaja te provodi intravensku terapiju:**
- instrumentira tijekom operativnog dovršenja porođaja i ginekoloških operacija;
 - provodi perioperativnu primaljsku skrb;
 - provodi toaletu rane.
- 8. Provodi nadzor nad zdravim novorođenčeta te o eventualnim patološkim stanjima obavještava liječnika:**
- procjenjuje stanje novorođenčeta nakon porođaja po Apgaru;
 - provodi skrb i nadzor ugroženog novorođenčeta u odsutnosti liječnika te poduzima hitne mjere;
 - u hitnom slučaju pristupa reanimaciji novorođenčeta.

9. Prati stanje majke nakon porođaja te razlikuje fiziološki od patološkog tijeka babinja:

- prati stanje majke nakon porođaja, involucijske procese, lohije i vitalne funkcije;
- razlikuje fiziološki od patološkog tijeka babinja;
- savjetuje majku o dojenju;
- provodi edukaciju o njezi i prehrani novorođenčeta.

10. Priprema i savjetuje ženu za ginekološki pregled te provodi edukaciju u cilju očuvanja zdravlja, prevencije spolno prenosivih bolesti, planiranja obitelji, seksualnog i reproduktivnog zdravlja:

- savjetuje i educira o spolno prenosivim bolestima, važnosti redovitih ginekoloških pregleda i ranog otkrivanja ginekoloških bolesti;
- savjetuje parove o planiranju obitelji, spolnom i reproduktivnom zdravlju;
- savjetuje o ublažavanju tegoba klimakterija.

11. Provodi terapiju lijekova ordiniranu od liječnika:

- priprema lijekove i provodi peroralnu terapiju;
- priprema lijekove i provodi intramuskularnu terapiju;
- priprema lijekove i provodi subkutanu terapiju;
- priprema lijekove i provodi rektalnu, vaginalnu i lokalnu terapiju.

KOMPETENCIJE MAGISTRE PRIMALJSTVA

Sve kompetencije primalje-asistentice i prvostupnice primaljstva odnose se na magistru primaljstva.

Osim navedenih ima i dodatne kompetencije:

1. Planira, organizira i upravlja ljudskim i materijalnim resursima te sustavima potpore u području primaljske skrbi, rukovodi složenim radnim procesima:

- upravlja odjelom, klinikom ili ustanovom primaljske djelatnosti;
- rukovodi složenim radnim procesima i jedinicama na svim razinama zdravstvene zaštite;
- analizira i utvrđuje potrebe za ljudskim i materijalnim resursima;
- utvrđuje potrebe za uključivanjem drugih zdravstvenih djelatnika;
- utvrđuje prioritetne radne zadatke;
- nadzire rad i kritički procjenjuje provedene intervencije primaljske skrbi;
- delegira radne zadatke;
- upravlja vremenom;
- planira i definira organizacijske, stručne, kadrovske i financijske potrebe;
- sudjeluje u rješavanju različitih složenih problema ili zadataka;
- djeluje unutar multidisciplinarnog tima;
- sudjeluje u donošenju odluka unutar primaljske skrbi;
- sudjeluje u utvrđivanju potreba i planiranju zapošljavanja;
- upravlja sustavima tehničke i strukturalne potpore u primaljstvu;
- koordinira rad nemedicinskog osoblja unutar ustanove ili odjela.

2. Upravlja sustavom kvalitete primaljske skrbi:

- koristi pokazatelje za procjenu kvalitete primaljske skrbi;
- provodi kontrolu i nadzor provođenja intervencija primaljske skrbi;
- primjenjuje postupke i intervencije primaljske skrbi prema standardima kliničke prakse;
- prati provođenje intervencija primaljske skrbi prema etičkim načelima;
- primjenjuje u praksi intervencije primaljske skrbi temeljene na dokazima;
- primjenjuje etički pristup u znanstveno-istraživačkom radu.

3. Koordinira timom primaljske skrbi:

- sudjeluje u izradi plana primaljske skrbi i planiranju intervencija;
- prati realizaciju i provodi kontrolu provedenih intervencija primaljske skrbi;

- kritički procjenjuje provedene intervencije primaljske skrbi;
- provodi evaluaciju pružene primaljske skrbi;
- uspoređuje različite pristupe u primaljskoj skrbi i procjenjuje posljedice;
- nadzire odabir intervencija primaljske skrbi i njihovu usklađenost s potrebama pacijentice/klijentice;
- provodi validaciju plana primaljske skrbi;
- nadzire odabir intervencija primaljske skrbi i njihovu utemeljenost na dokazima;
- nadzire primjenu intervencija primaljske skrbi prema etičkim načelima;
- delegira poslove unutar tima primaljske skrbi i preuzima odgovornost za samostalno odlučivanje.

4. Vodi primaljsku dokumentaciju:

- evidentira primaljske intervencije;
- upisuje izmjerene vrijednosti pojedinih vitalnih funkcija i dokumentira zapis aparata;
- razlikuje fiziološke od patoloških vrijednosti vitalnih funkcija i zapisa aparata;
- evaluira provedene intervencije, utvrđuje prioritete;
- kritički procjenjuje izmjene plana primaljske skrbi;
- procjenjuje rad pojedinih članova tima;
- nadzire kontrolu kvalitete obavljenih intervencija primaljske skrbi;
- organizira i provodi edukaciju za primalje, primalje-asistentice i prvostupnice primaljstva.

5. Provodi edukacije i zdravstveni odgoj trudnica, vodi pripreme za roditeljstvo i dojenje te tečajeve za trudnice, a edukacija se može proširiti na zdravlje žena, seksualno i reproduktivno zdravlje:

- provodi zdravstveni odgoj i edukaciju u cilju očuvanja reproduktivnog zdravlja i prevencije spolno prenosivih bolesti;
- provodi zdravstveni odgoj u cilju ranog otkrivanja bolesti, planiranja obitelji te ublažavanja tegoba klimakterija;
- provodi edukaciju trudnica, preporučuje postupke dijagnostike i metode pojačane skrbi u trudnoći;
- provodi psihološku pripremu trudnice za porođaj;
- provodi savjetovanje i pomoć majci kod dojenja, brine o njezi i prehrani novorođenčeta.

6. Sudjeluje u znanstveno-istraživačkom radu:

- usklađuje klinički i znanstveno-istraživački rad;
- sudjeluje u provođenju znanstvenih istraživanja;
- piše i objavljuje stručne i znanstvene radove.

7. Sudjeluje u edukaciji učenika i studenata primaljstva i srodnih struka:

- priprema predavanja i izvodi teoretsku nastavu učenicima i studentima primaljstva te srodnih struka, koristi različite nastavne oblike i metode;
- izrađuje izvedbene planove i izvješća nastave;
- vodi kliničke vježbe učenicima i studentima primaljstva te srodnih struka;
- primjenjuje stručno i pedagoško znanje u radu s učenicima i studentima;
- povezuje kliničko iskustvo s edukativnim radom.

8. Primjenjuje vještine učinkovite komunikacije:

- primjenjuje vještine učinkovite komunikacije s pacijenticama/klijenticama i članovima njihovih obitelji;
- primjenjuje vještine učinkovite komunikacije s članovima tima i ostalim osobljem;
- potiče i razvija učinkovitu komunikaciju između članova tima;
- uvažava kulturološke različitosti pacijentica/klijentica;
- prepoznaje različitosti sugovornika;
- komunikaciju prilagođava potrebama sugovornika.

9. Primjenjuje mjere zaštite od infekcije i ostalih mjera zaštite u radu:

- nadzire provođenje metoda dezinfekcije i sterilizacije;
- nadzire izvođenje intervencija u aseptičkim uvjetima rada;
- nadzire primjenu mjera samozaštite od infekcije i ostalih mjera zaštite u radu.

10. Komunikacijske vještine:

- primjenjuje aktivno slušanje;
- uvažava potrebe pacijentica/klijentica;
- prepoznaje neverbalnu komunikaciju;
- primjenjuje empatiju u komunikaciji;
- primjenjuje tehnike učinkovite komunikacije;
- razvija bogat rječnik;
- koristi i razumije medicinske pojmove;
- usavršava usmeno i pismeno izražavanje.

11. Socijalne vještine:

- prepoznaje potrebe pacijentica/klijentica i njihovih obitelji;
- prepoznaje potrebe suradnika, posebno članova u timu;
- razvija dobre interpersonalne odnose i dalje ih unapređuje;
- uvažava individualne različitosti;
- razvija socijalnu osjetljivost;
- prepoznaje sukob između članova tima i primjenjuje metode rješavanja sukoba.

12. Organizacija rada:

- razvija kreativnost i inovativnost;
- usklađuje potrebe pojedinca s potrebama radne organizacije;
- provodi organizaciju rada;
- organizira i piše raspored, usklađuje rad članova u timu;
- izrađuje pisane planove rada;
- prati proces rada;
- razvija sposobnost kritičkog mišljenja;
- provodi kontrolu, procjenjuje kvalitetu rada pojedinih članova u timu;
- unapređuje kvalitetu rada u timu;
- poznaje rad na računalu;
- razvija vještine rada na računalu;
- koristi računalo u svakodnevnom radu;
- uključuje se u rad na računalu kao obliku komunikacije prema potrebi.

13. Osobni i profesionalni razvoj:

- prepoznaje vlastite potrebe i mogućnosti;
- prepoznaje važnost cjeloživotnog učenja;
- primjenjuje različite oblike cjeloživotnog učenja;
- razvija realnu sliku o sebi i osobnom udjelu na radnom mjestu;
- razvija samokontrolu i primjereno reagira u različitim interpersonalnim odnosima i situacijama.

KOMPETENCIJE

**primalja-asistentica,
prvostupnica primaljstva i
magistra primaljstva**

HRVATSKA KOMORA®
PRIMALJA
CROATIAN CHAMBER OF MIDWIVES

Hrvatska Komora primalja - HKP /
Croatian Chamber of Midwives

Adresa: Ulica grada Mainza 11 (4. kat lijevo), 10 000 Zagreb

Tel: 01 5494 688; 01 5494 689

Mob: 091 345 1092

Fax: 01 5494 687

E-mail: komora@komora-primalja.hr

E-mail: tajnica@komora-primalja.hr

Web: www.komora-primalja.hr